

Venäjä

Yhdysvallat asetti uusia Venäjän vastaisia pakotteita. Presidentti Trump allekirjoitti elokuun alussa asetuksen, jonka mukaan yhdysvaltalaiset rahoituslaitokset eivät saa 26.8. alkaen osallistua Venäjän valtion uusien ulkomaanvaluuttamääräisten velkakirjojen liikkeellelaskuihin. Lisäksi asetuksessa todetaan Yhdysvaltojen vastustavan kansainvälisten rahoituslaitosten tukea Venäjälle. Toimien perusteena on Yhdysvaltojen kemiallisten ja biologisten aseiden valvontaa koskeva laki, jota Venäjän katsotaan rikkoneen Englannin Salisburyssä tapahtuneessa novitshok-myrkytyksessä maaliskuussa 2018.

Uusien pakotteiden taloudelliset vaikutukset ovat pieniä, sillä Venäjän valtion lainanottotarve on hyvin pieni ja uudet liikkeellelaskut ovat liki yksinomaan ruplamääräisiä. Heinäkuun lopulla ulkomaisten sijoittajien hallussa oli noin 30 % valtion ruplamääräisistä velkakirjoista ja hieman yli puolet valuuttamääräisistä euro-obligaatioista.

Kreml asettaa alueiden johtajille tiukkoja tavoitteita. Keväällä voimaan tulleen asetuksen mukaisesti aluejohdon työtä mitataan 14 eri mittarilla. Talouden mittareista kärkeen nousevat yksityissektorin työpaikkojen määrä, pörssiyhtiöiden määrä ja työn tuottavuus.

Venäjällä on yhteensä 85 federaatiosubjektia (ml. laittomasti valloitetut Krim ja Sevastopol), joista suurinta osaa johtavat kuvernöörit. Jokaiselle alueelle on asetettu omat tavoitteensa, joiden on tarkoitus tukea suunniteltujen kansallisten investointihankkeiden toteuttamista. Esimerkiksi Moskovassa ja Pietarissa vuosittaisten investointien määrän tulisi kasvaa yli 6 %, jotta kansallinen tavoite 25 prosentin investointiasteesta suhteessa bruttokansantuotteeseen täyttyisi vuonna 2024. Vuoteen 2024 mennessä alueiden tulisi myös puolittaa köyhyysrajan alapuolella elävien ihmisten määrä ja lisätä työn tuottavuutta 5 %. Asiantuntijat ovat kritisoineet osaa heinäkuussa julkaistuista tarkemmista arviointikriteereistä liian kapea-alaisiksi, mikä johtaa todellisen kehityksen sijasta keskittymiseen yksittäisiin mittareihin.

Taloudellisen kehityksen sijasta tärkeimmäksi mittariksi on kuitenkin nostettu luottamus keskusvaltaa (ml. presidenttiä) kohtaan, mikä paljastaa poliittisen vakauden ja lojaliteetin keskusvaltaa kohtaan olevan tärkeintä. Perustuslaillisesti Venäjä on liittovaltio, mutta käytännössä valtarakenne on hyvin keskitetty. Kuvernööri vaalit palautettiin vuonna 2012, mutta vakiintuneen käytännön mukaisesti Kreml erottaa epämieluisat kuvernöörit ennen vaaleja ja nimittää korvaajan, jonka vaalivoitto on käytännössä taattu.

Venäjän ja IMF:n vuosikonsultaatioissa jälleen esillä talouden vakauden säilyttäminen ja uudistustarpeet. Kansainvälinen valuuttarahasto IMF toteaa Venäjän

BKT:n kasvaneen 0,5 % vuodessa vuosina 2014–2018 kasvutahdin oltua muissa nousevissa G20-maissa sekä EU:n 11 uudemmassa jäsenmaassa keskimäärin yli 3 % vuodessa. Ulkomaisten pakotteiden IMF arvioi alentaneen Venäjän BKT:n kasvua näinä vuosina 0,2 prosenttiyksiköllä vuodessa ja öljyn hinnan putoamisen 0,6 prosenttiyksiköllä vuodessa.

Venäjän 13 kansallisen hankkeen IMF arvioi nostavan lähivuosina BKT:n kasvutahdia kahteen prosenttiin vuodessa valtion budjettimenojen lisäysten kautta. Hankkeet kohdistuvat mm. liikenneinfrastruktuuriin, koulutukseen ja terveydenhoitoon. IMF:n mukaan oikein kohdennettuina ja tehokkaasti toteutettuina kansalliset hankkeet sekä eläkeiän vähittäinen nousu voivat yhdessä lisätä talouden potentiaalista kasvutahdia aiemmin arvioidusta noin 1,5 prosentista 1,6–2 prosenttiin vuoteen 2024 ulottuvalla tarkastelujaksolla.

IMF suosittaa rahapolitiikan vähitellen keventyneen linjan jatkamista. Lisäksi rahapolitiikkaa koskevaa viestintää voisi kehittää edelleen keskittymällä keskuspankin näkemyksiin talouden ja inflaation tulevasta kehityksestä.

IMF kehottaa pysymään valtion budjettisäännössä (esimerkiksi välttämään vuosiksi 2019–2024 tehdyn vajatavoitteen keventämisen kaltaisia toimia). Valtion vararahastona toimivan Kansallisen hyvinvoinnin rahaston varoja ei IMF:n mielestä tulisi alkaa käyttää budjettimenojen kaltaisesti (esim. hankeluottoihin) silloinkaan, kun rahaston likvidien varojen määrä ylittää käyttämiseen vaaditut 7 prosenttia BKT:stä, mikä todennäköisesti tapahtuu ensi vuonna.

Valtiontalouden osalta IMF suosittelee myös alentamaan palkkoin mukaan määrääntyviä korkeita sosiaaliveroja ja sen vastapainoksi karsimaan erilaisia veroetuja. Öljyverotusta pitäisi yksinkertaistaa etenkin, kun se lupaavasti alkaneessa uudistuksessa mutkistui, ja kotimaisen öljynkulutuksen subventointi pitäisi vähitellen poistaa. Valtionbudjetin menoerien luokitusta salaiseksi tulisi karsia. Uudistamatta ovat varhennettua eläköitymistä koskevat ehdot, joita IMF pitää liian anteliaaina, eikä sosiaaliturvan kohdentamista ole muutettu paremmin tarpeisiin perustuvaksi ja köyhyyttä vähentäväksi.

IMF antaa jälleen useita pankkisektoria koskevia suosituksia ehdottamalla mm. säännöksiä, joilla kielletäisiin pankin sisäpiiriläisten muita edullisempi kohtelu pankin liiketoimissa sekä vahvistettaisiin pankkien tilintarkastajien itsenäisyyttä ja pätevyysvaatimuksia. Duuma on edelleen vastahakoinen säätämään lakia, joka antaisi keskuspankin pankkivalvoille lainsuojaa harkintaa vaativissa valvontatoimissa.

Laajemmin uudistuksia koskien IMF näkee edelleen keskeisenä ongelmana kilpailun puutteen ja siihen osaltaan liittyvän valtion roolin taloudessa. Valtionyriyten valvontaa tulisi parantaa ja edellyttää niiltä kunnollista talousraportointia. Kaupan esteiden osalta IMF kiinnitti huomiota mm. Venäjällä tapahtuvan tuotannon kotimaisuusvaatimuksiin, jotka ovat kolmanneksi suurimmat G20-maiden piirissä.

Kiina

Tänä kesänä jo kolmas ongelmissa ollut kiinalaispankki pelastusoperaation kohteena. Päämajaansa Shandongin maakunnassa pitävä Hengfeng-pankki tulee Cai-xin talousmedian mukaan saamaan Shandongin aluehallinnolta 30 mrd. juania (4,3 mrd dollaria) uutta rahoitusta. Lisäksi valtion sijoitusyhtiö Central Huijin on ostamassa omistusosuutta pankista.

Pelastusoperaatio ei ollut valtava yllätys, sillä Hengfeng-pankin on arveltu olevan ongelmissa, koska se ei ole pystynyt julkaisemaan tilinpäätöstään vuoden 2016 jälkeen. Viimeisimpien tietojen perusteella Hengfeng on taseen koolla mittattuna noin 20. suurin liikepankki Kiinassa ja suurin piirtein yhtä suuri kuin aiemmin kesällä pelastetut Baoshang- ja Jinzhou-pankit yhteensä. Hengfengillä on myös ulkomaisia suuria omistajia, kun yksi Kaakkois-Aasian suurimmista pankeista, singaporelainen UOB, omistaa siitä 13 prosentin osuuden. UOB on viime vuosina yrittänyt myydä osuuttaan, mutta ostajaa ei ole löytynyt.

Nyt tehty Hengfeng-pankin pelastusoperaatio ja heinäkuun lopulla ilmoitettu Jinzhou-pankin vastaava toimi ovat noudattaneet täysin eri kaavaa kuin toukokuinen Baoshang-pankin haltuunotto. Kun viranomaiset ottivat Baoshangin haltuunsa, he ilmoittivat, etteivät kaikki suuret rahoittajat tule saamaan kaikkia saamisiaan pankista. Toimen seurauksena pankkien välisillä markkinoilla vastapuoliriskejä alettiin arvioida aiempaa tarkemmin ja pienten ja keski suurten pankkien rahoitusolot vaikeutuivat. Hengfengia ja Jinzhoua sen sijaan päätettiin pääomittaa julkisista varoista ja markkina-reaktiot ovat olleet maltilliset. Toisaalta pelkkä lisärahan pumppaaminen ongelmapankeihin auttaa vain tilapäisesti, jos pankin toimintatapoihin ei saada muutosta.

Kiina pyrkii vauhdittamaan valtion yritysomaisuuden siirtoa eläkerahastoihin. Kiina päätti vuonna 2017 siirtää 10 prosentin osuuksia kourallisesta valtionyrityksiä eläkerahastoihin. Myöhemmin joukkoa laajennettiin 600 valtionyritykseen.

Kansallisen sosiaaliturvarahaston pääjohtaja Lou Jiwei kertoi keväällä, että vain viiden yrityksen 10 prosentin omistusosuus on saatu siirrettyä täysimääräisesti rahastoihin. Heinäkuussa hallitus ilmoitti vauhdittavansa hanketta ja laajentavansa sitä edelleen.

Eläkerahastot kaipaavat kipeästi lisää varoja, sillä ne ovat täysin riittämättömät. Väestö ikääntyy nopeasti, eläkeläisten määrä kasvaa vauhdilla ja huoltosuhde heikkenee nopeasti. Kiinan yhteiskuntatieteiden akatemia (CASS) arvioi keväällä, että eläkerahastoista loppuvat varat kokonaan vuonna 2035, jos uudistuksia ei tehdä. Valtio on vakuuttanut, että eläkkeet tullaan maksamaan täysimääräisesti jatkossakin.

Eläkeiän nostaminen olisi yksi keskeisistä uudistuksista. Tällä hetkellä eläkeikä on Kiinassa miehillä 60 vuotta ja naisilla 55 tai 50 vuotta, kun keskimääräinen eliniänodote on

noussut jo 76 vuoteen. Eläkeiän nosto on ollut aika ajojen esillä myös viranomaisten toimesta, mutta viime aikoina sitä ei ole pidetty erityisemmin esillä.

Uudistusta kaippaa myös eläkejärjestelmä. Nyt alueilla on omat rahastonsa ja siirtotyöläisten eläkemaksut kerääntyvät työntekoalueen rahastoon. Eläkkeitä maksetaan kuitenkin kotialueen rahastosta, jos siirtotyö ei jatku riittävän pitkään samalla alueella. Näin erot alueellisten rahastojen välillä ovat hyvin suuret. Etenkin Koillis-Kiinan provinseissa rahastot hupenevat, kun taas niillä alueilla, joilla siirtotyöntekijöitä on paljon, rahastot kasvavat ja yrityksille on voitu myöntää erityispeennyksiä pakollisiin eläkevakuutusmaksuihin.

Eläkejärjestelmän piiriin kuuluvien ihmisten määrää on pyritty vuosikaudet laajentamaan. Viranomaisten mukaan jonkinlaisen eläkejärjestelmän piirissä oli viime vuoden lopulla jo 940 miljoonaa kiinalaista. Eläke voi kuitenkin olla hyvin vaatimaton. Kiinan finanssiministeriön mukaan eläke oli keskimäärin 120 juania (16 euroa) kuussa vuonna 2016 maaseudun asukkailla ja niillä kaupunkilaisilla, jotka eivät ole tehneet palkkatyötä. Tähän järjestelmään kuului yli 520 miljoonaa kiinalaista. Niille, jotka olivat työskennelleet uransa palkkatyössä yrityksissä ja virkamiehenä, maksettiin keskimäärin lähemmäs 2 400 juania (325 euroa) kuussa samana vuonna. Hallinto on pyrkinyt kannustamaan kansalaisia osallistumaan erilaisiin henkilökohtaisiin yksityisiin eläkesäästöohjelmiin, mutta toistaiseksi osallistuminen on ollut vähäistä. Perinteisesti Kiinassa lapset ovat huolehtineet iäkkäiden vanhempiensa toimeentulosta.

Kiinan tavaratuonti jatkoi supistumistaan heinäkuussa. Kiinan tullin mukaan tavaratuonti supistui heinäkuussa dollarimääräisesti lähes 6 % vuotta aiemmasta, eli samaa vauhtia kuin aiempinakin kuukausina. Tuonti on supistunut etenkin Yhdysvalloista, mutta myös Itä-Aasian talouksista. Tuonnin arvo EU:sta, Kaakkois-Aasiasta ja Afrikasta on kuluvana vuonna kasvanut hieman.

Kuluvana vuonna Kiina on vienyt yhtä paljon tavaraa kuin viime vuonna. Tuonnin supistuminen ja viennin pysyminen ennallaan on kasvattanut tavarakaupan ylijäämää kuluvana vuonna 60 mrd. dollarilla viime vuoteen verrattuna ja ylijäämä oli tammi-heinäkuussa 226 mrd. dollaria.

Itä-Aasian talouksien tavaravienti Kiinaan

Lähteet: Macrobond, maiden tullit ja tilastoviranomaiset ja BOFIT